

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk (przewodniczący)

SSN Paweł Wojciechowski (sprawozdawca)

Ławnik SN Marek Molczyk

Protokolant Marta Brzezińska

przy udziale Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych Michała Lasoty oraz obrońcy z urzędu obwinionej sędzi w stanie spoczynku K. B. – adw. K. K.

na rozprawie w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej w dniu 1 lutego 2024 r.

w sprawie obwinionej sędzi Sądu Rejonowego w W. w stanie spoczynku K. B.

po rozpoznaniu odwołania Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych wniesionego na niekorzyść obwinionej

od wyroku Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w Warszawie z dnia 26 października 2022 r., sygn. akt [...]

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że uznaje obwinioną K. B. sędziego Sądu Rejonowego w W. w stanie spoczynku za winną popełnienia zarzucanego jej przewinienia dyscyplinarnego z art. 107 § 1 pkt. 5 p.u.s.p. oraz uznając to przewinienie dyscyplinarne za wypadek mniejszej wagi na podstawie art. 109 § 5 p.u.s.p. odstępuje od wymierzenia jej kary dyscyplinarnej;

II. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz obrońcy z urzędu – adw. K. K. kwotę 1476 zł (jeden tysiąc czterysta siedemdziesiąt

sześć zero groszy), obejmującą 23% VAT, tytułem zwrot kosztów zastępstwa procesowego z urzędu obwinionej sędzi w stanie spoczynku K. B. w postępowaniu przed Sądem Najwyższym oraz łączną kwotę 562,00 zł (pięćset sześćdziesiąt dwa złote i zero groszy) tytułem zwrotu poniesionych przez niego wydatków w związku z przejazdem z miejsca zamieszkania do Sądu i z powrotem oraz kwotę 10,00 zł (dziesięć złotych zero groszy) tytułem zwrotu opłaty parkingowej;

III. kosztami postępowania odwoławczego obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 26 października 2022 r. Sąd Dyscyplinarny przy Sądzie Apelacyjnym w [...] w sprawie o sygn. akt [...] uniewinnił obwinioną K. B., sędzię Sądu Rejonowego w W. w stanie spoczynku, od popełnienia zarzucanego jej przewinienia dyscyplinarnego z art. 107 § 1 pkt 5 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (dalej powoływana jako: „u.s.p.”), polegającego na tym, że w dniu 20 stycznia 2017 r. we W. uchybiła godności urzędu w ten sposób, że kierując samochodem osobowym marki R. o nr rej. [...] nieumyślnie naruszyła zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym poprzez niedostosowanie prędkości do warunków, w jakich ruch się odbywał, w szczególności warunków atmosferycznych i natężenia ruchu, doprowadzając do utraty panowania nad pojazdem, poślizgu, zjechania na lewe pobocze i uderzenia w drzewo, jak też dopuściła by pasażer S. G. nie korzystał z pasów bezpieczeństwa i leżał na tylnej kanapie pojazdu, powodując nieumyślnie zdarzenie drogowe, będące także wypadkiem w którym pasażer S. G. odniósł obrażenia ciała w postaci złamania ściany dolnej oczodołu prawego oraz złamania kości nosa i sitowia z przemieszczeniem, będące naruszeniem czynności narządów ciała trwającym dłużej niż 7 dni, a pasażerka A. G. odniosła obrażenia ciała w postaci krwiaka podudzia lewego oraz rany tłuczonej okolicy czołowej głowy, będące naruszeniem czynności narządów ciała trwającym nie dłużej niż 7 dni (orzeczenie – k. 3-11).

Odwołanie od wyroku wniósł Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych, zaskarżając je w całości na niekorzyść obwinionej. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił:

1. na podstawie art. 438 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p. obrazę przepisów postępowania, mogącą mieć wpływ na treść wyroku, a mianowicie art. 447 § 4 k.p.k. w zw. z art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p., polegającą na niewyłączeniu przez Sąd Dyscyplinarny przy Sądzie Apelacyjnym w [...] od udziału w sprawie sędziego M. G., co mogło mieć wpływ na treść wyroku, bowiem w składzie Sądu zasiadał sędzia, co do którego istniała okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywoływać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności, w konsekwencji mogło to spowodować uniewinnienie obwinionej sędzi z przyczyn pozamerytorycznych;
2. na podstawie art. 438 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p., błąd w ustaleniach faktyczny przyjętych za podstawę wskazanego orzeczenia, który miał wpływ na jego treść, a polegający na zrekonstruowaniu, w oparciu o zebrany i oceniony na rozprawie materiał dowodowy, w zakresie przebiegu zdarzenia drogowego z dnia 20 stycznia 2017 r., takiego stanu faktycznego, będącego opisem przebiegu tego zdarzenia drogowego, w ramach którego zachowanie obwinionej nie stanowiło uchybienia godności urzędu, nie wypełniło więc znamion przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 107 § 1 pkt 5 u.s.p., podczas gdy prawidłowa rekonstrukcja zachowania powinna doprowadzić do przeciwnego wniosku, zatem do takich ustaleń faktycznych, które determinowałyby, poprzez subsumpcję, konieczność logiczną przypisania przewinienia dyscyplinarnego, będącego uchybieniem godności urzędu.

Na podstawie tak skonstruowanych zarzutów skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Dyscyplinarnemu przy Sądzie Apelacyjnym w [...] do ponownego rozpoznania (odwołanie – k. 12-16v).

Wyrokiem Sądu Rejonowego w T. z dnia 21 października 2022 r., w sprawie o sygnaturze akt [...], postępowanie karne o czyn z art. 177 § 1 k.k. zarzucony obwinionej sędzi w stanie spoczynku K. B. zostało warunkowo umorzone na okres próby wynoszący 2 lata (pkt I). Ponadto, w wyroku tym zasądzono od obwinionej sędzi na rzecz pokrzywdzonego S. G. kwotę 2000 zł tytułem nawiazki (pkt II), a także

obciążono ją kosztami postępowania karnego (pkt III). Wyrok ten stał się prawomocny w zakresie pkt I i II z dniem 18 marca 2023 r., zaś w zakresie pkt III z dniem 18 kwietnia 2023 r., z uwagi na złożenie przez obrońcę obwinionej zażalenia na ww. orzeczenie w zakresie kosztów procesu karnego, które to zażalenie nie zostało uwzględnione postanowieniem Sądu Okręgowego w T. z dnia 18 kwietnia 2023 r., sygn. akt [...] (wyrok – k. 41-42; postanowienie – k. 43-44; uzasadnienie wyroku – k. 45-60).

Na rozprawie w dniu 1 lutego 2024 r. obrońca obwinionej wniósł o nieuwzględnienie odwołania i zwrot kosztów zastępstwa prawnego i kosztów podróży, natomiast Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych poparł odwołanie i wnioski w nim zawarte i oświadczył, iż w związku z treścią prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w T. w sprawie o sygn. akt [...], znacznym upływem czasu od chwili przedmiotowego zdarzenia oraz okolicznościami sprawy, a w szczególności sytuacją osobistą obwinionej, wniósł o odstąpienie od wymierzenia obwinionej kary dyscyplinarnej (protokół rozprawy – k. 29-30). Do stanowiska tego pozytywnie odniósł się obrońca obwinionej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wywiedzione odwołanie okazało się zasadne w części, tj. w zakresie drugiego zarzutu.

Nie zasługuje na uwzględnienie zarzut naruszenia art. 447 § 4 k.p.k. w zw. z art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 k.p.k. Zarzut ten nie mógł zostać uwzględniony, ponieważ skarżący nie przedstawił argumentów, które przekonywałyby rozpoznający go Sąd, że w odniesieniu do sędziego M. G. zachodzi okoliczność określona w art. 41 § 1 k.p.k. Nie stanowi takiego lakoniczne stwierdzenie, że: „(...) w sprawie brał udział sędzia co do którego istniała okoliczność tego rodzaju, że mogła wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności, w konsekwencji mogło mieć to zatem wpływ na treść wyroku i doprowadzenie do uniewinnienia obwinionej sędzi z przyczyn pozamerytorycznych” (s. 5-6 uzasadnienia odwołania) - nie poparte dalszymi przytoczeniami na poparcie przedmiotowej okoliczności.

Sąd Najwyższy jednoznacznie opowiada się za poglądem, że postawienie w odwołaniu zarzutu obrazy art. 41 § 1 k.p.k. jest skuteczne procesowo i wymaga merytorycznych rozważań wówczas, gdy strona znająca okoliczność uzasadniającą wyłączenie sędziego (sądu I instancji lub II instancji) złoży stosowny wniosek we właściwym terminie (art. 41 § 2 k.p.k.) a ten nie zostanie rozpatrzony bądź też zostanie oddalony lub też wówczas, gdy przyczyna uzasadniająca żądanie wyłączenia sędziego stała się stronie znana w czasie, w którym takiego wniosku już nie mogła złożyć (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 6 marca 2008 r., III KK 421/07, Lex nr 383585; z dnia 20 sierpnia 2008 r., III KK 83/08, Lex nr 449105; z dnia 7 stycznia 2009 r., III KK 246/08, Lex nr 1614979; z dnia 22 września 2009 r., III KK 65/09, Lex nr 529622; z dnia 17 lutego 2011 r., II KK 16/11, Lex nr 785650; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 2011 r., V KK 227/10, Lex nr 786417).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy należy wskazać, iż w dniu 16 września 2021 r., a uzupełniając w piśmie z dnia 17 września 2021 r., Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych złożył wniosek o wyłączenie sędziego M. G. oparty na przesłance określonej w art. 41 § 1 k.p.k., z racji istnienia okoliczności tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności, to jest członkostwa wskazanego sędziego w stowarzyszeniu sędziów „I.”. Następnie, postanowieniem z dnia 25 października 2021 r., Sąd Dyscyplinarny przy Sądzie Apelacyjnym w [...] nie uwzględnił wniosku o wyłączenie sędziego M. G. od udziału w sprawie dyscyplinarnej przeciwko sędzi K. B.

W związku z powyższym należy stwierdzić, że choć obowiązujące przepisy Kodeksu postępowania karnego nie przewidują zażalenia na postanowienie nieuwzględniające wniosek o wyłączenie sędziego, to jednak umożliwiają kwestionowanie rozstrzygnięć, które są niekorzystne z punktu widzenia skarżącego. Należy również wskazać, że art. 438 pkt 2 k.p.k. jako względna przyczyna odwoławcza, wskazuje tylko takie naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na treść orzeczenia. Wpływu tego skarżący nie wykazał w petitum ani w uzasadnieniu odwołania.

W tym stanie rzeczy sformułowany w odwołaniu zarzut naruszenia art. 447 § 4 k.p.k. w zw. z art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 k.p.k., który w zasadzie odnosił

się tylko do kwestii niemożności wniesienia zażalenia na postanowienie w sprawie wyłączenia sędziego, został uznany za całkowicie chybiony, gdyż skarżący nie wyjaśnił w jaki sposób obraza ww. przepisów postępowania miała mieć wpływ na treść zaskarżonego wyroku.

Odnosząc się do drugiego zarzutu zawartego we wniesionym odwołaniu, tj. na podstawie art. 438 § 3 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p. - błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzekania, Sąd Najwyższy uznał go za zasadny. Zauważyć należy, że wbrew uniewinnieniu obwinionej przez Sąd Dyscyplinarny przy Sądzie Apelacyjnym w [...], działanie obwinionej wypełniało znamiona przewinienia dyscyplinarnego w postaci uchybienia godności urzędu sędziego w rozumieniu art. 107 § 1 pkt 5 u.s.p.

Godność urzędu sędziego, o której mowa w art. 178 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, której strzec zobowiązuje się sędzia, składając ślubowanie przed Prezydentem Rzeczypospolitej i której uchybienie stanowi podstawę pociągnięcia sędziego do odpowiedzialności dyscyplinarnej to pojęcie odwołujące się do tradycyjnego dignitas; związane jest nie tylko z poczuciem własnej wartości i dumy ze sprawowania urzędu oraz z oczekiwaniem szacunku od innych osób, ale wiąże się z podwyższonymi wymaganiami i ograniczeniami wobec sędziów. Godność nabywana w chwili objęcia urzędu sędziego to atrybut zapewniający autorytet sądu i sędziego osobiście. Jest to pojęcie niedefiniowalne, ale wiąże się z wzorcem postępowania sędziego, wynikającym z przepisów prawa, norm etyki zawodowej i innych norm moralnych, spisanych i niespisanych w zbiorze etyki zawodowej sędziów. Z godnością urzędu sędziego i cechującą każdego sędziego nieskazitelną charakteru wiąże się ustalony standard postępowania sędziego, który stanowić powinien wzór dla innych i którego efektem powinno być wzbudzanie szacunku. Nie może budzić wątpliwości, że wzorzec postępowania związany z godnością urzędu sędziego nie tylko w czasie wykonywania obowiązków służbowych, ale także poza służbą. Niewątpliwie również, sędziowie są przedmiotem uważnej obserwacji pod kątem wymogów wynikających z obowiązku sprawowania urzędu z godnością. Mówiąc wprost, wymaga się od nich o wiele więcej niż od przeciętnego członka społeczeństwa (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2015 r., SNO 34/11, Lex nr 1747852).

Godność urzędu sędziego zostaje zagrożona, gdy sędzia jest sprawcą naruszenia porządku prawnego, a zwłaszcza wtedy, gdy popełnia przestępstwo. Jednakże nie każde takie zachowanie implikuje „uchybiecie godności urzędu”. W wypadku dokonania nieumyślnego występkę należy ocenić jego charakter i wagę oraz sposób i okoliczności popełnienia z punktu widzenia społecznie akceptowanego standardu zawodu sędziego. Przy przestępstwach nieumyślnych, w tym wypadkach komunikacyjnych, decydujące znaczenie ma rodzaj naruszonych reguł ostrożności i stopień ich naruszenia (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 maja 2009 r., SNO 37/09, Lex nr 1288878).

Zdaniem Sądu Najwyższego, analiza zgromadzonego materiału dowodowego, a także mając na uwadze treść zapadłego prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w T. (sygn. akt [...]) warunkowo umarzającego postępowanie karne w sprawie o czyn z art. 177 § 1 k.k., prowadzone wobec obwinionej, doprowadziły do wniosku, że obwiniona sędzia w stanie spoczynku K. B. dopuściła się przestępstwa polegającego na tym, że kierując samochodem osobowym marki R. o nr rej. [...] nieumyślnie naruszyła zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym poprzez niedostosowanie prędkości do warunków, w jakich ruch się odbywał, w szczególności warunków atmosferycznych i natężenia ruchu, doprowadzając do utraty panowania nad pojazdem, poślizgu, zjechania na lewe pobocze i uderzenia w drzewo, jak też dopuściła by pasażer S. G. nie korzystał z pasów bezpieczeństwa i leżał na tylnej kanapie pojazdu, powodując nieumyślnie zdarzenie drogowe, będące także wypadkiem w którym pasażer S. G. odniósł obrażenia ciała w postaci złamania ściany dolnej oczodołu prawego oraz złamania kości nosa i sitowia z przemieszczeniem, będące naruszeniem czynności narządów ciała trwającym dłużej niż 7 dni, a pasażerka A. G. odniosła obrażenia ciała w postaci krwiaka podudzia lewego oraz rany tłuczonej okolicy czołowej głowy, będące naruszeniem czynności narządów ciała trwającym nie dłużej niż 7 dni, a tym samym uchybiła godności urzędu sędziego w rozumieniu art. 107 § 1 pkt 5 u.s.p.

Z poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych wynika, że obwiniona nieumyślnie naruszyła zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym poprzez niedostosowanie prędkości do warunków, w jakich ruch się odbywał, w stopniu skutkującym zaistnieniem wypadku drogowego oraz zlekceważyła obowiązek

zapięcia pasów przez pasażera pojazdu, którym kierowała, a który to pasażer odpiął je w trakcie jazdy, by móc podróżować w pozycji leżącej na tylnej kanapie pojazdu. Wobec powyższego, przewinienie dyscyplinarne zawiera znamiona przestępstwa z art. 177 § 1 k.k., gdyż wskazuje na nieumyślne naruszenie zasad bezpieczeństwa ruchu drogowego poprzez niedostosowanie prędkości do warunków, w jakich ruch się odbywał, w szczególności warunków atmosferycznych i natężenia ruchu oraz umyślne naruszenie zasad bezpieczeństwa ruchu drogowego poprzez dopuszczenie by pasażer S. G. nie korzystał z pasów bezpieczeństwa i leżał na tylnej kanapie pojazdu. Istotne jest bowiem to, że niezależnie od opisu czynu, w ocenie Sądu Najwyższego zachodzi związek przyczynowy pomiędzy naruszeniem reguły ostrożności, a spowodowanym następstwem w postaci uszczerbku na zdrowiu pokrzywdzonych A. G. i S. G.

Mając na uwadze powyższe, a także zgodne stanowisko stron obecnych na rozprawie w osobach obrońcy obwinionej i Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych, Sąd Najwyższy zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że uznał obwinioną K. B. sędziego Sądu Rejonowego w W. w stanie spoczynku za winną popełnienia zarzucanego jej przewinienia dyscyplinarnego z art. 107 § 1 pkt 5 u.s.p. Jednakże, uwzględniając zarówno okoliczności podmiotowe jak i przedmiotowe w postaci znacznego upływu czasu od zdarzenia drogowego (ponad 7 lat), konsekwencje wynikające z zapadłego wyroku karnego (okres próby wynoszący 2 lata, zasądzenie nawiązki w kwocie 2000 zł i kosztów procesu karnego w kwocie 4100 zł) oraz okoliczności osobiste obwinionej sędzi (stan spoczynku), Sąd Najwyższy uznał przedmiotowe przewinienie dyscyplinarne za wypadek mniejszej wagi. Chociaż fakt popełnienia przez obwinioną przewinienia dyscyplinarnego jest niewątpliwy, to jednak z uwagi na możliwość stosowania w takiej sytuacji instrumentu prawnego, który umożliwia odstępnie od konieczności ukarania sprawcy na podstawie art. 109 § 5 u.s.p., Sąd Najwyższy odstąpił od wymierzenia jej kary dyscyplinarnej.

O zwrocie kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 1476,00 zł na rzecz adwokata K. K., obrońcy z urzędu obwinionej sędzi w stanie spoczynku K. B. w postępowaniu przed Sądem Najwyższym orzeczono na podstawie art. 618 § 1 pkt 11 k.p.k. w zw. z § 1 pkt 1 w zw. § 11 ust. 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra

Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800 ze zm.) oraz § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2019 r. poz. 18, ze zm.), z uwzględnieniem rozproszonej kontroli konstytucyjności przepisu § 2 pkt 1 w zw. z § 4 ust. 1 w zw. z § 17 ust. 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2019 r. poz. 18, ze zm.), w zakresie w jakim przepisy różnicują wynagrodzenie obrońcy wyznaczonego z urzędu. Adwokat K. K. został wyznaczony obrońcą z urzędu obwinionej sędzi w stanie spoczynku K. B. (k. 132 akt o sygn. ASD 1/21) i wziął udział w rozprawie przed Sądem Najwyższym w dniu 1 lutego 2024 r. oraz złożył wniosek o zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu obwinionej, oświadczając, że nie zostały one uiszczone ani w całości lub w części (k. 30). Natomiast, o zwrocie kosztów podróży w łącznej kwocie 562,00 zł na rzecz adwokata K. K., obrońcy z urzędu obwinionej orzeczono na podstawie art. 618a § 1 i 2 k.p.k. oraz art. 618j k.p.k. w zw. z § 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2019 r. poz. 18, ze zm.) w zw. z § 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U.2013.167) w zw. z § 2 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 25 marca 2002r. w sprawie warunków ustalania oraz sposobu dokonywania zwrotu kosztów używania do celów służbowych samochodów osobowych, motocykli i motorowerów niebędących własnością pracodawcy (Dz. U. z 2002 r., nr 27, poz. 271). Adwokat K. K. na rozprawie w dniu 1 lutego 2024 r. wniósł o zwrot poniesionych kosztów podróży własnym samochodem o pojemności powyżej 900 cm³, w odległości 480 km w obie strony na trasie S.-W., a także zwrot opłaty za parking w kwocie 10,00 zł (k. 30).

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na podstawie art. 133 u.s.p. obciążając nimi Skarb Państwa.

Z tych wszystkich względów Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.

[M. T.]

[ms]